

سرمایه گذاران آماده می‌شوند - اما باید از قوانین و پیروی ایران از آن قوانین آگاه بود

اکنون که دوران مذاکرات لوزان به پایان خود نزدیک می‌شود تمامی طرف‌های شرکت‌کننده در مذاکرات تأیید کرده‌اند که مهلت تعیین شده توسط خود آنها یعنی ۳۰ ژوئن بدون این که نتیجه‌ای حاصل شود به پایان خواهد رسید. به هر صورت شتاب طرفین و اراده سیاسی آنها در این پروسه حاکی از آن است که در روزهای آینده یک توافق تاریخی ممکن است حاصل شود. این توافق قدرت آن را دارد که مسیر اقتصادی ایران را عوض کند و یکی از وسوسه انگیزترین موارد احیای اقتصادی در دنیا را رقم بزند. اما ما هنوز به آنجا نرسیده‌ایم. سرمایه گذاران باید آگاه باشند که حتی بعد از آن که توافق حاصل شد موانع و مخاطرات بسیاری کماکان وجود خواهند داشت. سرمایه گذاران باید برای تعامل آمادگی داشته باشند. اما آنها همچنین باید به قوانین نیز توجه کنند و مراقب باشند که مسئولین ایرانی قوانین را رعایت

نمی‌توان در مورد ارزش اقتصادی توافق با ایران اغراق نمود چرا که چنین توافقی به معنی ورود دوباره یک اقتصاد بسیار مهم به نظام‌های مالی و تجاری و اقتصادی بین‌المللی می‌باشد. این توافق به معنی دسترسی دوباره به ۱۰۰-۱۵۰ میلیارد دلار از ذخایر ارزی خارج از کشور و برخوردار شدن از شانس دوبرابر نمودن درآمدهای حاصل از صدور نفت خام می‌باشد. این به معنی دادن اجازه ورود به فن‌آوری و سرمایه گذاری غربی برای بازسازی آن بخش‌هایی از اقتصاد ایران می‌باشد که با ناکامی مواجه شده‌اند. اقتصاد دانان خوشبین این وضعیت را یک فرصت بالقوه برای تغییر مسیر دادن می‌دانند چرا که این به معنی دادن رای اعتماد به افراد اعتدالگرا در نظام سیاسی چند قطبی ایران می‌باشد و این ممکن است باعث اتخاذ سیاست حمایت از رشد اقتصادی و خصوصی‌سازی صنایع و فضای باز اقتصادی شود و همچنین به کاهش قدرت افرادی منجر شود که از رانت‌های مختلف برخوردار بوده‌اند. این تحولات همچنین به میلیون‌ها تن از جوانان با استعدادی که هر سال از دانشگاه‌های ایران بیرون می‌آیند و طبقه فقیر و کارگر که در چند سال گذشته آرزوهای خود را بر باد رفته می‌دید امید خواهد داد. در صورت حاصل شدن توافقی همه جانبه ممکن است دوران بعد از تحریم‌ها در ایران آغاز شود و آنگاه رفاه و نشاط اقتصادی بسیار بیشتر از هر دوران دیگری در تاریخ جمهوری اسلامی خواهد بود.

در محافل دولتی رسم شده که اثر برداشته شدن تحریم‌ها در بهبودی وضعیت اقتصادی ایران تأیید ولی کم اهمیت‌تر از میزان واقعی آن جلوه داده شود. اما نظر ما کاملاً بر عکس است. در این ماه سخنگوی مجلس علی لاریجانی گفت که تحریم‌ها ۲۰-۳۰ درصد مشکلات اقتصادی کشور را ایجاد کرده‌اند. وی به درستی اظهار داشته که رکود اقتصادی ایران چندین دلیل ریشه‌ای دارد اما توافق بر سر مسئله هسته‌ای برای آینده ایران بسیار مهم‌تر می‌باشد. اثر بالقوه آن بر اعتماد تجار و وضعیت مصرف و ثبات مالی و تجارت و سرمایه‌گذاری در تمامی بخش‌های اقتصاد احساس خواهد شد. در صنعت انرژی فن‌آوری و تخصص لازم برای استفاده بهینه از تاسیسات تولیدی فرسوده شده ایران به کار گرفته خواهد شد و کاهش تحریم‌ها ممکن است باعث شود تا میدان‌های گازی عظیم ایران تولیدات انبوه خود را آغاز کنند. در صنایع هوایی آزاد شدن کانال‌های مالی باعث خواهد شد تا صنایع هوایی و زیر ساخت‌های حامی آنها بازسازی شوند و این باعث اشتغال‌زایی خواهد شد و در بخش خدمات مهمانداری و در سراسر بخش‌های مختلف اقتصادی نیز آثار مختلفی خواهد داشت. در صنایع خودروسازی کارخانه‌ها از ظرفیت‌های اضافی بسیاری که موجود است استفاده خواهند نمود. خرده فروشان و فروشگاه‌های بزرگ نیز از افزایش مصرف کالاهای مختلف بهره مند خواهند

شد. این تحولات همگی یک شبه به وقوع نخواهند پیوست. اما در صورتی که توافقی حاصل شود آثار میان مدت و دراز مدت آن بسیار متفاوت با وضعیت‌های دیگر خواهد بود.

اما سرمایه‌گذاران باید توجه داشته باشند که هنوز معامله‌ای صورت نگرفته و تحریم‌ها تا مدت‌ها برداشته نخواهند شد. توافقی که ما انتظار داریم تا چند روز دیگر امضا شود فقط آغاز یک پروسه قانونی دراز مدت برای برداشته شدن تحریم‌ها خواهد بود. اولاً مذاکره‌کنندگان باید از اطاق بیرون بیایند و بگویند که موفق شده‌اند تا اختلافات خود بر سر ماهیت کاهش تحریم‌ها و ساز و کارهای نظارتی و کاهش ذخایر اورانیوم و دسترسی به مراکز نظامی را بر طرف کنند. سازش‌های بسیار پیچیده‌ای باید صورت گیرند تا بتوان این توافق را به محافظه‌کاران در تهران و واشنگتن ارائه داد.

اگر فرض کنیم که تمامی این مسائل حل خواهد شد و طرفین به قول‌های خود عمل خواهند نمود آنگاه می‌توان گفت که کار بازگشایی گره تحریم‌های چند ملیتی تازه آغاز خواهد شد. بر طبق چارچوب قرارداد صورت گرفته در ۸ آوریل یک توافق جامع باید (۱) به تحریم‌های سازمان ملل متحد پایان دهد (۲) اجرای تحریم‌های اتحادیه اروپا را پایان دهد (۳) تحریم‌های ایالات متحده آمریکا را به پایان برساند. اکثر تحلیلگران عقیده دارند که تحریم‌های سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا آسانتر برداشته خواهند شد – و بعد از آن که برداشته شدند به اجرا درآوردن آن تحریم‌ها نیز مشکلتر خواهد بود. اما تحریم‌های ایالات متحده آمریکا در قوانین آمریکا درج شده‌اند. یعنی فقط کنگره می‌تواند آن تحریم‌ها را بردارد. اما باراک اوباما به جای آن می‌تواند تحریم‌ها را کاهش دهد و استفاده از تحریم‌ها در موارد مختلف را منع کند. اما هر کدام از این موارد باید به طور سالیانه تمدید شود تا آن که قانون تغییر کند. شایان ذکر است که چارچوب قرارداد ماه آوریل فقط شامل لغو تحریم‌های مربوط به مسئله هسته‌ای می‌شود و تحریم‌های دیگر که مربوط به تروریسم و حقوق بشر می‌شوند به احتمال زیاد همچنان بر جای خود باقی خواهند ماند. بنا بر این وضعیت بسیار پیچیده است.

حتی در خوشبینانه‌ترین سناریو اثر برداشته شدن تحریم‌ها چندین ماه طول می‌کشد تا احساس شود. کنگره ایالات متحده آمریکا ۳۰ روز مهلت دارد تا هر توافقی را که دولت ایالات متحده آمریکا انجام دهد بازنگری کند و به آن رای مخالف یا موافق دهد. اگر مهلت درخواست شده بعد از ۱۰ ژوئیه باشد آنگاه کنگره ۶۰ روز برای این کار فرصت خواهد داشت. در این مدت ایالات متحده آمریکا قادر نخواهد بود هیچیک از تحریم‌ها را کاهش دهد (از طریق معافیت). اگر کنگره بر علیه این توافق رای دهد رئیس‌جمهور قادر خواهد بود تا مخالفت خود را ابراز نماید اما این باعث خواهد شد تا اجرای این پروسه مدت‌ها به تعویق بیفتد. برای مثال دولت باید شواهدی را ارائه کند که موسساتی را که دیگر نباید تحریم شوند دیگر سعی نداشته‌اند تا برنامه‌های هسته‌ای و موشک‌های بالیستیک خود را دنبال کنند یا از تروریسم حمایت مالی به عمل آورند – و یا هر کدام از این مسائل که تحریم‌ها شامل حال آن شوند. محاسبات محافظه‌کارانه حاکی از آن است که این روند حد اقل ۴-۶ ماه طول می‌کشد.

در چنین وضعیتی با وجود رفت و آمدهای هیات‌های مختلف و امضای قراردادهای همکاری دو جانبه و ابراز علاقه‌های سرمایه‌گذاران خارجی و شرکای تجاری در ماه‌های اخیر تا چند ماه بعد از حاصل شدن توافق شرکت‌های بین‌المللی و موسسات مالی همچنان نامطمئن خواهند بود. در صورتی که بخش‌های فنی این قرارداد اجرا نشوند یا یکی از طرفین به طرف دیگر اعتماد نکند یا آن که به دلایل سیاسی وضعیت به کلی عوض شود تحریم‌ها ممکن است دوباره به سرعت به اجرا درآیند. موسسات بزرگ ملی و تجاری که بسیاری از آنها تا به حال به دلیل تحریم‌های ایران گزیده شده و میلیاردها دلار از دست داده‌اند تا مشخص شدن قانونی بودن وضعیتشان و بر طرف شدن خطر ضربه خوردن به شهرتشان بسیار با اکره مایل به ریسک کردن خواهند بود.

پیام بسیار مهمی برای اشخاصی که می‌خواهند در ایران سرمایه‌گذاری کنند در این مسئله نهفته است: برای تعامل باید آمادگی داشته باشید اما باید قبلاً در مورد قوانین و مخاطرات موجود نیز شفافیت داشته باشید و به دقت مواظب باشید که مسئولین ایرانی قانون را رعایت کنند. امضا شدن توافق در چند روز آینده دستاوردی بسیار مهم و تاریخی خواهد بود و باعث خوشبینی بسیاری در مورد آینده ایران خواهد شد. اما سفر از توافقنامه لوزان تا کاهش عینی تحریم‌های اتخاذ شده بر علیه بانک‌ها و شرکت‌های ایرانی سفر پر مخاطره‌ای خواهد بود. این قرارداد بر پایه‌های بسیار لرزانی بنا شده و اگر ایران یا ایالات متحده آمریکا قادر به

انجام دادن تعهدات خود نباشند آنگاه دوران بعد از تحریم ها در ایران ممکن است حتی قبل از آن که آغاز شود ناگهان به پایان برسد.

Fig 1. Iranian rial: USD exchange rate
(market rate)\

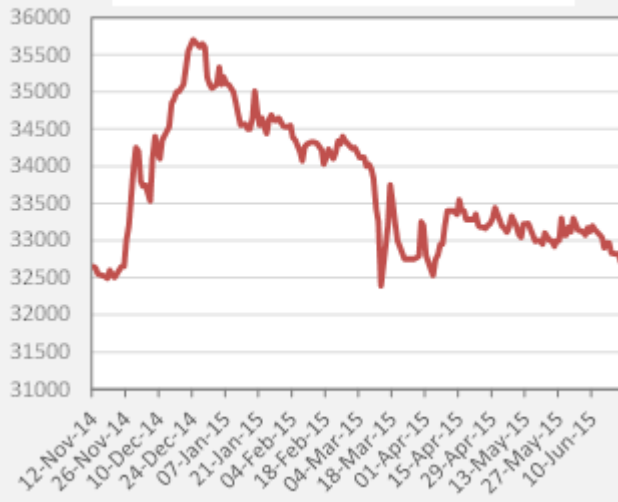

Fig 2. Iranian Stock Exchange (Tedxix)
(Aug-14 to present)

